

עסקים ולומדים

זווית יהודית אקטואלית לקהילת אנשי העסקים

פרשת תצווה, י"א אדר א' התשע"ו

"הנני" או "לא אני"

בפרשתנו- בולטת לראשונה, העדרותו של המנהיג. משה רבנו מאזכר בכל פרשה, מרגע הופעתו בראשית חומש שמות ועד לחומש דברים. והנה, במפתיע, משה לא נקרא בשמו לאורך כל הציוויים המפורטים בפרשתנו. הלא דבר הוא?!

הפרשנים השונים, נתנו דעתם לתופעה זו. יש שייחסו זאת להצעתו המרשימה של משה, המנהיג האחראי אשר עתיד לבקש את טובת ועתיד צאן מרעיתו, וזאת למרות חטא העגל. בפרשה הבאה משה יתנדב לבקש כי הקב"ה ימחה את שמו של משה מהתורה אם בכוונתו להעניש את מרבית העם ולהמיתו. לדבריהם- גם אם בקשתו לא התקיימה, מיעוטה התממש בפרשתנו. מנהיג, על פי גישה זו, נושא באחריות אישית לכל מעידה של הכפפים לו, גם אם אין לו כל קשר לחטא עצמו. המוכנות שלו לשאת בעונש ולשלם את המחיר, רק בשל העובדה כי עמו כשל, ראוייה לכל שבח!

יש שייחסו את אי אזכרת שמו בעובדה כי קריאת פרשה זו, תחול תמיד בסמיכות לז' באדר, הלא הוא יום לידתו אך גם פטירתו של משה. הסתלקותו מן העולם נרמזת גם בהעדרו מהפרשה.

מרביתם של הפרשנים, נוטים לילך בנתיב שונה, בדרכו של המדרש המייחס את העדר ציון שמו של משה לארוע מן העבר. כל שבעת ימי הסנה היה הקב"ה מפתה את משה שילך בשליחותו למצרים. ובשביעי אמר לו משה: שלח נא ביד תשלח. אמר לו הקב"ה למשה: חיך שאני צוררה לך בכנפיך. אימתי פרע לו? כל שבעה ימי המילואים היה משמש בכהונה גדולה וכסבור שלו היא, בשביעי אמר לו: לא שלך היא- אלא של אהרון אחרך.

לפרשנות זו, העובדה כי משה היסס ואף סירב להתמסר מיידית למשימה לשיחור אחיו משיעבוד מצרים – היא זו שגרמה לאחר שנים, לחוסר מינויו ככהן גדול. אמנם, משה בלט בחוש הצדק שלו עת הפריד בין הניצים וסיכן את עצמו בהכותו את המצרי, היה זה משה אשר הצטיין כרועה רגיש שאינו מאפשר לאף כבשה להישאר מאחור, אכן משה היה הראשון שניגש לסנה והאזין לקריאה המאתגרת שהושמעה לו, ואף הקדיש את חייו למשימת ההנהגה של ישראל במדבר. אך סרבנותו הראשונית, התמהמהותו בהיענות למשימה, והעדר ההיחלצות המיידית למנהיגות מושיעה- לא נשכחו למשך תקופה ארוכה ומנעו ממנו בבוא היום את הקדשתו למעמד הרוחני הגבוה כמשרת ה' וכנציג העם במשכן. ענוותנותו היתירה ותחושתו המתבטאת במילים "מי אנכי כי אלך אל פרעה וכי אוציא את בני ישראל ממצרים" – מי אני, שאהיה ראוי להיות הגואל? עמדה לו לרועץ בפרשתנו.

התמיהה על העדרו מהפרשה, מזכירה גם את העדרותו המפתיעה מההגדה של פסח. קובץ שכל מהותו הינו איזכור של יציאת מצרים- מימי השיעבוד הקשים, ההתמודדות עם שלטון הדיכוי האכזרי ועד היציאה והגאולה. כמה בולט חסרונה של דמות המוביל, שהתעמת עם פרעה, שהביא את המכות, ליכד את השורות, הוביל את העם כולו, נתן את התורה וריכז את תהליך היציאה לחירות על כל שלביו וטלטלותיו. האין בכך כפיות טובה כלפי מי שהוביל את המהלך?!

היטיב לתאר קושי זה, הגרי"ד סולובייצ'יק: "שמו של משה נמחק מדפיה של ההגדה כאילו מעולם לא היה קיים. זוכר אני כי בילדותי שאלתי מדוע אין משה נזכר בהגדה, וכל התשובות שהשיב לי אבי, לא הועילו. אני בפשטות פרצתי בבכי. בסופו של דבר כדי להרגיעני, מצא אבי את משה בהגדה "ויאמינו בה' ובמשה עבדו" דבר זה הרגיע בדרך כלשהיא את רוחי. אך עדיין חשתי שעושים אנו אי צדק עם משה. נראה שאין זו רק תחושתו של ילד קטן, חנון ורחום, אלא תחושתה של כנסת ישראל כולה. היא מחפשת את משה בליל הפסח אך לעולם איננה מוצאת אותו"

לפיכך מוצא הוא הסבר מהותי להעדרו שכן בכל דור ודור מצוי שליח הראוי להיעשות איש א-לוהים, אדם שה' מהלך עימו, אדם שה' מדבר באמצעותו. בדור ההוא היה זה משה רבינו. לולי הצליח ה' לשכנע את משה לקבל עליו את המשימה, לא הייתה יציאת מצרים מתרחשת! ועם זאת אף שדבר אינו מתרחש בהעדרו של השליח, אין מכירים עוד בשליח לאחר שהוא מבצע את שליחותו.

מנהיגות נמדדת בהתגייסותה המיידית ובאמונה בכוחותיה למימוש ערכיה למען הכלל- אך לא פחות מכך, בענווה ובצניעות שלה ובמכונות המלאה שלה להסתלק מן הבימה ללא השארת כל איזכור אישי, כל הנצחה וקריטי לאחר מילוי משימתה הנצחית!

כותב המאמר:

הרב דוד אנסבכר משמש בהתנדבות כרב קהילת "באורך" בשכונת מקור חיים בירושלים, עוסק ביזמות ייעוץ ופיתוח בתחום התיירות החינוכית ומרבני צהר.

בארגון רבני צהר חברים למעלה מ-1,000 רבנים ואנשי חינוך, הפועלים בהתנדבות לקדם זהותה היהודית של מדינת ישראל, מתוך הידברות ושותפות. ארגון רבני צהר מבוסס על עקרונות של יושרה ונאמנות למדינה, תוך מחויבות להלכה ולמסורת היהודית.

ארגון צהר מזמין אותך להיות שותף באיחוד החברה הישראלית ובעיצוב דמותה היהודית של מדינת ישראל

לתרומות ולתמיכה בפעילויות של צהר: 1800-071-414 | www.tzohar.org.il

חפשו אותנו ב-f

